

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

19/598-

27.1.2023

Klage på søknad om å regulere Ytra Skreåvatnet, Sirdal kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i vedtak av 19.12.2018 avslått søknaden fra Sira-Kvina kraftselskap DA (SKK) om å regulere Ytra Skreåvatnet i Sirdal kommune.

Grunneierne ved Skreå v/Arnt Åge Skreå har 17.1.2019 påklaget vedtaket. Tilsvarende har Sirdal kommune i brev av 17.1.2019 og 8.2.2019 påklaget vedtaket, samt SKK i brev av 23.1.2019.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre eget vedtak og har sendt saken til departementet i brev av 21.3.2019. Saken er behandlet sammen med revisjon av Sira-Kvina reguleringen, som ble vedtatt ved kgl.res. i dag.

Bakgrunn

Som del av revisjonssaken for Sira-Kvina reguleringen søkte SKK 31.3.2017 om tillatelse til å regulere Ytra Skreåvatnet i Sirdal kommune.

Dagens minstevannføring i Sira er ca. 1 m³/s hele året. SKK har som del av revisjonssaken foreslått å øke minstevannføringen i Sira til 2 m³/s i perioden juni–august, og 1 m³/s resten av året. Minstevannføringen i Sira kan enten slippes fra Handeland eller fra Ytra Skreåvatnet med regulering. Dersom minstevannføringen til Sira i sin helhet slippes fra dam Handeland blir krafttapet 6,1 GWh/år. Ved å regulere Ytra Skreåvatnet vil krafttapet kunne reduseres med inntil 5,3 GWh/år, ved at man unngår å bruke produksjonsvann til Tonstad.

SKK søkte opprinnelig om to alternativer for regulering. Enten å senke Ytra Skreåvatnet med 8 meter eller å heve Ytra Skreåvatnet med 5 meter oppdemming. Ifm. klagen har SKK trukket alternativet med oppdemming.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Katrin Lervik
22 24 63 60

Departementet befarte tiltaksområdet 14. mai 2019, som del av befaringen av Sira-Kvina revisjonen.

NVEs vedtak

NVE avsto søknaden i vedtak 19.12.2018. Avslaget gjelder begge alternativer. Departementet gjengir her NVEs sammendrag fra vedtaket:

" Sira Kvina kraftselskap (SKK) har søkt om å regulere Ytre Skreåvatn i Sirdal kommune. Reguleringen skal bidra til å øke minstevannføringen i Sira, med et lavest mulig krafttap i Tonstad kraftverk. SKK har presentert to alternative utbyggingsplaner for reguleringen. Det primære alternativet går ut på å regulere vannstanden med en boret sjakt som kan senke vannstanden inntil 8 meter. Alternativ 2 innebærer 5 meter oppdemming med en dam.

Etter planen skal SKK øke minstevannføringen i Sira hele året. Uten å regulere Ytre Skreåvatn vil økt minstevannføring medføre ca. 6,1 GWh krafttap i Tonstad kraftverk per år. Den omsøkte reguleringen kan redusere produksjonstapet med hhv. 5,3 og 4,5 GWh/år med alternativ 1 og 2. Minstevannføringen i Skredåna skal være 50 l/s, men i perioder vil det være for lite vann til å opprettholde minstevannføringen. Fagrapportene vedlagt søknaden konkluderer med at tiltaket har ubetydelig eller liten konsekvens for akvatisk naturmangfold, inngrepsfrie naturområder, kulturminner, landbruk, ferskvannsressurser, friluftsliv og samfunn. Konsekvensen for landskap er liten til middels negativ, og terrestrisk naturmangfold får liten positiv konsekvens ifølge fagrapporten.

Høringspartene er delt i synet på utbyggingen. FNF Rogaland og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder uttrykker at reguleringen medfører store inngrep som får negative konsekvenser for naturmangfold, landskap og friluftsliv. FNF mener at fordelene ved reguleringen er usikre og udokumenterte, og de fraråder konsesjon. Øvrige høringsparter legger vekt på fordelene ved å oppnå høyere minstevannføring i Sira, og de foretrekker alternativ 1 fremfor alternativ 2 av hensyn til landskap.

NVE har vurdert fordeler og ulemper ved den omsøkte reguleringen av Ytre Skreåvatn. Reguleringen reduserer krafttapet ved økt minstevannføring i Sira med inntil 5,3 GWh/år. Det tilsvarer produksjonsmengden i et lite småkraftverk.

I vedtaket legger NVE vekt på at regulering av Ytre Skreåvatn medfører store inngrep i et intakt naturlandskap med verdi for friluftsliv. Tiltaket innebærer inntil 8 meter nedtapping av vannstanden i Ytre Skreåvatn om sommeren, tørrlagt utløpsfoss, nye tekniske installasjoner, og i tillegg store terrenginngrep dersom det bygges anleggsvei. Til sammen vil dette svekke landskapskvaliteten og opplevelsesverdien i Skreådalen. I anleggsfasen får tiltaket også negative konsekvenser for fugl og annet vilt i området. NVE mener det er vanskelig å finne avbøtende tiltak som reduserer virkningene av reguleringen i landskapet. Etter vår vurdering gir ikke et innvunnet krafttap på 5,3 GWh/år fordeler som veier opp for de samlede virkningene for landskap, friluftsliv og naturmangfold.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved regulering av Ytre Skreåvatn er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt, og vi avslår derfor søknaden fra Sira Kvina kraftselskap om tillatelse til å regulere Ytre Skreåvatn."

Klagene

NVE mottok klagene fra grunneiere ved Skreå v/Arnt Åge Skreå 17.1.2019, fra Sirdal kommune 17.1.2019 og 8.2.2019 samt fra SKK 23.1.2019. NVE har sammenfattet klagene som følger:

SKK

SKK mener at NVE ikke har tatt i betraktning at vannføringen i Skredåna i perioder vil være mye høyere enn minstevannføringen, og de mener at NVE har misforstått hvordan reguleringen vil påvirke vannføringen i Skredåna. I klagen opplyser SKK at det er mulig å slippe høyere minstevannføring enn det som fremgikk av søknaden. Ved å slippe vann fra Vassvollvatn ovenfor Ytre Skreåvatn vil de kunne opprettholde en minstevannføring i Skredåna på 100 l/s om sommeren og 50 l/s om vinteren. Den nye minstevannføringen medfører at energigevinsten ved prosjektet reduseres med 0,1 GWh/år til 5,2 GWh/år. Videre skriver SKK at NVE ikke har lagt vekt på hvor skånsomt tiltaket kan utføres. De presiserer at de vil regulere Ytre Skreåvatn som et senkningsmagasin, og at helikoptertransport erstatter behovet for en midlertidig anleggsvei inn til magasinet. Anleggsarbeidet skal utføres utenfor hekkesesongen, slik at fuglelivet i Skreådalen skånes mest mulig. SKK er uenig i hvordan NVE har vurdert verdien av tiltaksområdets urørte preg, og de minner om at Skreådalen er påvirket av tidligere utbygging. For det tredje bemerker SKK at tiltaket har sterk lokal forankring, og at det støttes av både grunneiere og Sirdal kommune. De ber om at NVE tar større hensyn til fordelene prosjektet vil ha for grunneierne.

Grunneiere ved Skredåna

Klagen fra grunneierne på Skreå inkluderer en uttalelse fra Øyestøl beitelag og en rekke bilder av Skredåna med lav vannføring. Grunneierne stiller seg uforstående til avslaget, og er uenige i NVEs vurderinger. De mener at NVE ikke har lagt vekt på ulempene ved dagens forhold i Skredåna. Det er heller ikke lagt vekt på at mange høringsuttalelser var positive, og at fagrapportene ikke avdekket særlige negative konsekvenser av tiltaket. Videre hevdes det at grunneiernes private interesser ikke er tillagt stor nok vekt i NVEs vurdering.

Ifølge grunneierne har NVE lagt stor vekt på konsekvensene av ny anleggsvei helt fra Skreå, selv om dette ikke er en del av tiltaket. Videre hevder de at NVE har vurdert at selve reguleringen får små eller ubetydelige konsekvenser. Etter grunneierens syn er det feil av NVE å vurdere tiltaksområdet som «et intakt naturlandskap med verdi for friluftsliv». De viser til at tidligere overføringer fra vassdraget har redusert vannføringen i Skredåna kraftig, og utløpsfossen fra Ytre Skreåvatn er ofte tørrlagt også i dagens situasjon. Når det gjelder friluftsliv og turløyper i Skreådalen har grunneierne dialog med Stavanger Turistforening. Grunneierne tilbyr seg å legge om turistløypa som i dag går ved Ytre Skreåvatn, slik at det

blir en kortere løype fra Skreå til Tomannsbu. Lokalbefolkningen ønsker ikke skjemmende inngrep, men de mener at elva slik den i dag fremstår uten vann er svært skjemmende i landskapet. Ettersom Ytre Skreåvatn er brådypt vil ikke 8 meter senkning få stor visuell betydning.

Grunneierne ber om at fordelene ved tiltaket vektlegges i saken. Reguleringen vil kunne dempe flommer i Skredåna. Minstevannføring vil være positivt for dyrelivet i og langs vassdraget, og det vil forbedre den visuelle opplevelsen av landskapet. Med høyere vannføring vil elva begrense spredning av eventuell skogbrann, og elva vil ha en viktig gjerdeeffekt for beitedyr. Ifølge Øyestøl beitelag er det et problem at sauer krysser elva ved lav vannføring.

Sirdal kommune

Kommunen viser til klagene fra SKK og grunneierne, og støtter deres merknader til NVEs vedtak. Innledningsvis skriver kommunen også at reguleringen er en del av en avtale mellom Sirdal kommune og SKK. Kommunen understreker at Skredåna har sterkt redusert vannføring, og at det er stort behov for minstevannføring fra Ytre Skreåvatn. I likhet med SKK mener kommunen at NVEs vedtak bygger på en misforståelse om planlagt vannføring i Skredåna etter regulering, og viser til at SKK nå åpner for å øke minstevannføringen. Kommunen bemerker at restfeltet til Skredåna er 22 km², mens NVE har lagt til grunn at restfeltet er 24 km² i vedtaket. Videre mener kommunen at NVE ikke har fått med seg at anleggsvei ikke er en del av tiltaket, og at det er mulig å redusere virkningene av støy og forstyrrelser på dyrelivet.

Det er viktig for kommunen å legge til rette for bosetting og landbruk i Skreå, og de ber om at NVE tar hensyn til innbyggerne på Skreå. Grunneierne har foreslått å legge om turløypa i Skreådalen, og kommunen mener dette vil være et positivt avbøtende tiltak for friluftslivet.»

SKK har i tillegg sendt merknader 28.10.2020 med opplysninger om at det er bygd ny landbruksvei frem til Raunlibekken, og at området ikke fremstår så uberørt som under OEDs befaring.

Departementets vurdering

Tillatelse til å regulere Ytra Skreåvatnet kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. vannressursloven § 25 første ledd.

Departementet vil drøfte de merknadene i klagene som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen, og legger planendringssøknaden til grunn for vurderingen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagene.

Endring av søknad

SKK har som del av klagen endret forslag til omsøkt minstevannslipp fra 50 l/s hele året til 100 l/s sommer og 50 l/s vinter. SKK har samtidig trukket alternativet om oppdemming og søker kun om veiløs bygging med bruk av helikopter, utenfor hekkesesongen.

Departementet anser endringen som en justert konsesjonssøknad og har lagt den løsningen til grunn ved vurderingen av klagen. At anlegget skal bygges veiløst var omsøkt som et alternativ ved opprinnelig søknad. Søknaden om økt minstevannføring sommer er gjort kjent for Sirdal kommune og grunneierne av SKK. På bakgrunn av dette har ikke departementet funnet grunn til å gjennomføre noen ytterligere høring av den justerte løsningen.

Juridisk utgangspunkt

Søknaden om regulering av Ytra Skreåvatnet behandles som et vassdragstiltak etter vannressursloven og vurderes å være konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8 da tiltaket kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget. Fordelene ved tiltaket i form av jevnere minstevannføring i Skreåne må vurderes opp mot ulempene ved regulering. Tiltaket gir i seg selv ingen økt energiproduksjon, men ettersom reguleringen vil medføre et mindre krafttap ved slipp av minstevannføring i Sira enn uten regulering, vil det unngåtte energitapet være en fordel som inngår i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper.

Om virkninger av minstevannføring

SKK viser i klagen til at vannføringen i Skreåne i perioder vil være mye høyere enn minstevannføringen, og de mener at NVE har misforstått hvordan reguleringen vil påvirke vannføringen i Skreåne. De peker på at NVEs vurdering av konsesjonssøknaden baseres på slipp av 50 l/s i Skreåne. SKK påpeker at dette er minstekravet, og at den faktiske vannmengden som skal slippes fra Ytra Skreåvatnet er omtrent 10 ganger større.

SKKs har som del av klagen samtidig justert forslaget til minstevannføring til 100 l/s om sommeren og 50 l/s om vinteren. Dette skal ifølge SKK sikres ved å slippe vann fra et ovenforliggende magasin. I tillegg er det presisert at restfeltet til Skreåne er 22 km², og ikke 24 km² som NVE har lagt til grunn.

Sirdal kommune peker også på at det fremstår som om NVE vedtak bygger på en misforståelse om at det kun skal slippes 50 l/s hele året. Kommunen peker på at dette ikke er riktig men et minimum.

NVEs vurdering

I klageoversendelsen av 21.3.2019 skriver NVE at de har vurdert planene og vannføringskurvene som ble presentert i søknaden, og NVE mener de ikke har misforstått dette.

NVE har i bakgrunn for vedtak av 19.12.2018 vist til at planlagt minstevannføring er 50 l/s hele året, målt rett nedenfor Ytra Skreåvatnet. NVE har i vurderingen av hydrologiske virkninger vist til middelvannføringen til vassdraget, etter store deler av feltet er overført, er beregnet til 0,33 m³ /s (som tilsvarer 330 l/s), noe som viser at NVE er kjent med at tilgjengelig tilsig er høyere enn 50 l/s i snitt over året. NVE beskriver videre at det i perioden juni–august er planlagt å slippe mye vann i Skreåne for å bidra til minstevannføring på 2 m³/s

i Sira. NVE peker i vedtaket på at reguleringen vil bidra med høye vannføringer i Skreåne på sommeren, men at om høsten og vinteren vil vannføringen normalt ligge på 50 l/s. NVE peker på at det i tørre år vil være perioder der det ikke vil være tilstrekkelig vann til å slippe 50 l/s hele vinteren, og at vannføringen i lengre perioder vil være like lav som i dag.

NVE har vurdert det nye forslaget til minstevannføring. NVE mener det nye forslaget til minstevannføring innebærer at prosjektet får større miljømessige fordeler i Skreåne enn det NVE la til grunn i vedtaket av 19.12.2018.

Når det gjelder den korrigerede verdien på restfeltet viser NVE til at uklarheten om størrelsen på restfeltet i dette tilfellet ikke har betydning, da begge tallene inngikk i opprinnelig søknad og NVE har brukt de korrekte tallene for restvannføring i Skreåne.

Departementets vurdering

Skreåne har i dag redusert vannføring på grunn av at deler av nedbørfeltet er overført. Det er foreslått å gjøre biotopjusterende tiltak i medhold av standardvilkårene for Sira-Kvina reguleringen. NVE har ikke foreslått slipp av minstevannføring i Skreåna som del av revisjonssaken. Det er heller ikke satt miljømål i den godkjente vannforvaltningsplanen fra 2022 som forutsetter slipp av minstevann på strekningen.

En regulering av Ytra Skreåvatnet vil gi en jevnere vannføring i Skreåna, spesielt i tørre perioder. Departementet mener NVEs vurdering i vedtaket av de hydrologiske virkningene i det opprinnelige vedtaket viser at NVE har forstått virkningene. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av virkningene for vannføringen i Skreåne.

Virkninger for landskap og friluftsliv

Klagernes anførsler

SKK har i klagen anført at NVE ikke har lagt vekt på hvor skånsomt tiltaket kan utføres. De presiserer som del av klagen at de nå kun søker om alternativet om å regulere Ytra Skreåvatnet som et senkningsmagasin, og at helikoptertransport erstatter behovet for en midlertidig anleggsvei inn til magasinet. Anleggsarbeidet skal utføres utenfor hekkesesongen, slik at fuglelivet i Skreådalen skånes mest mulig. SKK er uenig i hvordan NVE har vurdert verdien av tiltaksområdets urørte preg, og de minner om at Skreådalen er påvirket av tidligere utbygging. SKK har senere opplyst om at det er bygget landbruksvei frem til Raunlibekken.

Kommunen og grunneierne klager også på NVEs vurdering av virkninger for landskapet og friluftsliv. Grunneierne stiller spørsmål ved NVEs omtale av området som et intakt naturlandskap med verdi for friluftsliv og mener NVE ikke har lagt vekt på ulempene ved dagens forhold i Skreåne. Kommunen peker på at landbruksveien allerede er godkjent og skal bygges uavhengig av reguleringen av Ytra Skreåvatnet, og mener vurderingene kun bør knyttes til arealinngrep som utløses av reguleringen.

Kommunen peker på det aldri har vært meningen at minstevannføring fra Ytra Skreåvatnet skulle dekke hele behovet for minstevannføring i Sira. Magasinet skal først og fremst bidra til minstevannføring gjennom hele Skreådalen, en strekning på hele 10 kilometer, før vannet også vil gi et godt bidrag til minstevannføring i Sira. De kan ikke se at dette er vektlagt i NVEs vurdering.

NVEs vurdering

I klageoversendelsen viser NVE til at de har vurdert konsekvensene av landskapsinngrep knyttet til de ulike alternativene som har blitt presentert, herunder veiløs utbygging med bruk av helikopter. NVE har vurdert at alternativ 1 innebærer utsprenging av sjakt, kanal fra sjaktutløpet, solcellepaneler ved magasinet, og ikke minst selve regulerings høyden, og mener dette samlet sett utgjør vesentlige inngrep i landskapet.

NVE viser videre til at de med begreper som «intakt naturlandskap» og «urørt preg» ikke nødvendigvis impliserer at det ikke eksisterer inngrep i området, men at landskapet fremstår som i naturtilstanden. Dette gjelder etter NVEs vurdering landskapet i noen deler av Skreådalen som vil bli berørt av en ny regulering.

Departementets vurdering

Landskap i Skreådalen og ved Ytra Skreåvatnet fremstår urørt, selv om deler av nedbørfeltet er fraført. I henhold til Vest-Agder fylkeskommunes friluftslivskartlegging er Skreådalen et svært viktig friluftsområde som scorer høyt på inngrepsfrihet og regionale brukere. Det går DNT-løyper i området både sommer og vinter, og det har stor opplevelsesverdi for turgåere. Departementet slutter seg til NVEs vurdering og mener at urørt preg og intakt naturlandskap på en god måte beskriver landskapet i indre deler av Skreådalen.

Kommunen er opptatt av at det er behov for økt minstevannføring i Skreåne. NVE har i vedtaket drøftet virkninger av omsøkt minstevannføring for landskap og friluftsliv. NVE viser til at det ifølge søknaden vil bli flere dager med vannføring høyere enn 50 l/s, men at det også vil bli flere dager med lavere vannføring enn i dag, og mye av høstflommene vil utebli. NVE viser til at SKK mener tiltaket både blir positivt og negativt for elva som landskapselement. Departementet mener fordelene av en minstevannføring for landskapet langs Skreåne er usikre, da det vil være dager med mindre vann enn i dagens situasjon og dager med mer vann.

Departementet har vurdert NVEs begrunnelse og vurdering av virkninger for landskap og friluftsliv, herunder beskrivelsen av det veiløse alternativet. I vedtaket har NVE vurdert alternativet med helikoptertransport i stedet for anleggsvei. NVE påpekte at dette ville redusert landskapsinngrepene en del. Samtidig mente NVE at reguleringen vil omfatte store landskapsinngrep, uavhengig av alternativ. NVE peker på at uten adkomstvei må det etableres off-grid strømtilførsel til reguleringsanlegget. Solcellepaneler ved reguleringsmagasinet eller sjaktutløpet blir ifølge NVE et ytterligere inngrep i landskapet. NVE har i klageoversendelsen beskrevet at de mener at tiltaket med utsprenging av sjakt, kanal fra sjaktutløpet, solcellepaneler ved magasinet, og ikke minst selve regulerings høyden,

samlet sett utgjør vesentlige inngrep i landskapet. NVE mener det ikke er grunnlag for å endre eget vedtak.

Departementet er enig med NVE i at reguleringen medfører et stort landskapsinngrep, også uten anleggsvei. Samtidig mener departementet at virkningene for landskap og friluftsliv vil variere betydelig med alternativene, da de tekniske inngrepene ved oppdemming og senkning og med og uten anleggsvei er forskjellige. Departementet mener NVEs omtale av de ulike alternativenes virkninger kunne vært tydeligere. Spesielt omtalen av solceller som "et ytterligere inngrep" kan fremstå som at NVE mener dette kommer i tillegg til det omsøkte hovedalternativet med anleggsvei. Departementet mener det ville vært mer presist å beskrive at solceller er del av det veiløse alternativet og dermed kommer som et alternativt inngrep.

Departementet mener at alternativet med senkningsmagasin, etablering av solceller og veiløs utbygging er det mest skånsomme alternativet for landskap og friluftsliv. Samtidig vil senkningen av Ytra Skreåvatnet medføre negative virkninger for landskapet. Reguleringssonen vil være godt synlig ved nedtapping. En nedtapping på opptil 8 meter av et relativt lite vann (overflateareal 0,46 km² som reduseres til 0,31 km² ved nedtapping) vil gi en reguleringszone som vil fremstå skjæmmende. At nedtappingen vil foregå i sommerhalvåret i et relativt intakt naturlandskap som er brukt til friluftsliv tilsier at den negative konsekvensen for landskap og friluftsliv må tillegges vekt i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper. At tiltaket kommer i en region som er sterkt påvirket av vannkraftregulering tilsier at samlet belastning for landskap er et tilleggsmoment i avveiningen.

At grunneierne har foreslått å legge om turløypa i Skreådalen er vurdert av NVE i bakgrunn for vedtak, og anses som et relevant avbøtende tiltak. Departementet mener likevel at nedtapping av Ytra Skreåvatnet vil medføre negative virkninger for landskap og friluftsliv, og at dette må tillegges stor vekt i den samlede konsesjonsavveiningen.

Virksomheter for fugl og fisk

SKK har i klagen påpekt at anleggsarbeidet skal utføres utenfor hekkesesongen, slik at fuglelivet i Skreådalen skånes mest mulig. NVE har i bakgrunn for vedtak vurdert tiltakets virkninger for fugl og annet vilt. NVE mener at tiltaket kan redusere Skreådalens verdi som leveområde for fugl og annet vilt. NVE peker både på støy og trafikk i anleggsfasen, men også tap av funksjonsområder og økt menneskelig aktivitet i driftsfasen. Departementet mener tiltaket vil medføre visse ulemper for fugl og vilt, og at hensynet er relevant i konsesjonsvurderingen selv om anleggsarbeidet utføres utenfor hekkesesongen.

Skreåne er fiskeførende med ørret, men NVE mener at Skreåne har liten verdi for fisk, og viser til at elvesengen er bred og steinete. Grunneierne viser til at fiskebestanden er blitt negativt påvirket som følge av gjennomført regulering og manglende vannføring i perioder. Grunneierne observerer og erfarer på nært hold den negative påvirkningen dette har på fiskebestanden samt dyre- og fuglelivet. De stiller seg svært undrende til at avbøtende tiltak for å rette på disse forholdene ikke skal kunne godkjennes når det ikke er påvist særlig negative virkninger av tiltaket. NVE skrev i vedtaket at tiltaket ville ha små konsekvenser for

fisk og akvatisk miljø, bl.a. fordi vannføringen ikke kunne opprettholdes på 50 l/s selv i normale år, samt at det trolig ville kreves mer enn 50 l/s for å gi gode leveområder for fisk. Med det justerte forslaget til minstevannføring mener NVE at minstevannføringen vil bidra til å bedre forholdene for fisk og bunndyr i Skreåne. Samtidig peker NVE på fysiske tiltak som fordrøyer vannføringen og tilsiget i Skreåne. Selv om det fremdeles vil være lav vannføring i Skreåne, mener NVE at fysiske tiltak er et bedre alternativ enn å etablere en ny regulering.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering av virkninger for fisk.

Virksomheter for grunneierne

Både SKK, kommunen og grunneierne viser til at tiltaket har sterk lokal forankring, og mener NVE bør ta større hensyn til fordelene prosjektet vil ha for grunneierne. Grunneierne har foreslått å legge om turløypa i Skreådalen, og kommunen mener dette vil være et positivt avbøtende tiltak for friluftslivet. Grunneierne viser til at de bruker Skreådalen som friluftsliv- og rekreasjonsområde omtrent daglig og at det er et særdeles viktig friluftslivsområde for dem. De nyter de gode naturopplevelsene og ønsker på ingen måte at disse skal ødelegges med store inngrep. Det grunneierne opplever som svært skjæmmende og med størst negativ påvirkning for friluftslivet er at elva i perioder er tørrlagt.

Sirdal kommune peker også på at tiltaket inngår som en viktig del av den frivillige avtalen mellom SKK og kommunen.

NVE peker i klageoversendelsen på at de i vedtaket har merket seg at tiltaket har lokal støtte i høringsrunden, men peker på at de som fagmyndighet har vurdert at en realisering av prosjektet vil komme i betydelig konflikt med allmenne interesser.

Departementet synes det er et viktig poeng at den omsøkte reguleringen er ønsket lokalt og av kommunen. Om lag 40 % av tilsiget til Skreåne er fraført, og oppe ved Ytra Skreåvatnet er 85 % av tilsiget fraført. Skreåne er derfor preget av lave vannføringer. Grunneierne vil ha glede av at det blir en sikker minstevannføring i Skreåne og bedre forhold for fisk. Landskapseffekten av minstevannføringen fremstår imidlertid som uklar, da det etter reguleringen vil være dager med mindre vannføring i elva enn i dag, spesielt ifm. flom.

At SKK og kommunen har inngått avtale om regulering av Ytra Skreåvatnet som del av den frivillige avtalen om Sira-Kvina revisjonen er et tegn på godt samarbeid mellom regulant, kommune og grunneierne. Selve avtalen kan imidlertid ikke vektlegges i konsesjonsbehandlingen, da reguleringen ikke kan gjennomføres som et frivillig tiltak, men er konsesjonspliktig. Konsesjonsmyndighetenes vurdering kan derfor ikke begrenses av en slik avtale.

Ved behandling av søknader etter vannressursloven skal både private og allmenne interesser vektlegges, jf. vannressursloven § 25. Alle fordeler og ulemper for både private og allmenne interesser skal vurderes. I denne saken er ulempene ved reguleringen for allmenne

interesser i form av negative virkninger for landskap og friluftsliv sentrale jf. høringsuttalelsene og drøftingen av virkninger over. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at tiltaket vil komme i konflikt med allmenne interesser.

Kostnader

Den viktigste samfunnsnyttien ved regulering av Ytra Skreåvatnet er redusert tap av fornybar energi i Tonstad kraftverk. Tiltaket vil medføre et innspart krafttap på 5,2 GWh/år.

Investeringen vil være om lag 12,9 mill. kroner i 2017-kroner, som tilsvarer om lag 16,3 mill. kroner i 2022, justert med NVEs kostnadsindeks for vannkraft. Den samlede nåverdien av å regulere Ytra Skreåvatnet kan anslås til om lag 20 mill. kroner, beregnet med NVEs basisprisbane fra langsiktig kraftmarkedsanalyse fra 2021. Beregningen av nåverdien er basert på oppgitte investeringskostnader, typiske drifts-kostnader på 4 øre/kWh, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik det er modellert av NVE fram mot 2040 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader har tiltaket positiv nåverdi når en legger NVEs basisprisbane til grunn. Usikkerheten i denne fasen er normalt betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

De prissatte konsekvensene inngår som et element i departementets samlede vurdering av prosjektets fordeler og ulemper. Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I denne avveiningen vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt, jf. drøfting over.

Øvrige tema

Sirdal kommune har i e-post av 6.9.21 videresendt e-post fra grunneierne ved Skreå som ønsker fortgang i saksbehandlingen av klagesaken. Kommunen skriver at grunneierne skal ha prøvd å få Sira-Kvina til å slippe vann fra magasinet for å redde fisk og sikre slukkevann, men hevder at Sira-Kvina ikke har vært villige til å gjøre dette. Kommunen har lagt ved bilder som viser at det er lite vann i Skredåna samme uke.

SKK har i brev av 27.9.21 kommentert e-posten fra Sirdal kommune. SKK bekrefter at de på eget initiativ har søkt om slipp av minstevannføring fra et uregulert felt, Ytra Skreåvatnet. Forslaget støttes av grunneiere og Sirdal kommune. Tiltaket vil ifølge SKK innebære en betydelig forbedring i Skreåne uten at det påvirker produksjonsvann. SKK har erkjent at fiskedød og stranding som følge av liten vannføring over tid i Skreåne er reelt. SKK peker på at slukkevann har aldri vært et tema i revisjonen. Det er heller ikke sånn at kraftselskapet har krav om å slippe vann fra dammen i Vassvollvatn. SKK viser til at selskapet gjorde dette som et frivillig tiltak sommeren 2018, etter langvarig tørke.

Departementet vil vise til omtalen av virkninger for fisk over. Vann til brannslukking har ikke vært et tema i behandlingen av saken eller i klageanførslelene og er derfor ikke vurdert.

Oppsummering

Som del av revisjon av konsesjonsvilkårene for Sira-Kvina reguleringene har SKK foreslått å slippe en minstevannføring i Sira på 2 m³/s sommer og 1 m³/s vinter. SKK har som del av revisjonssaken søkt om å regulere Ytra Skreåvatnet med inntil 8 meter nedtapping, slik at reguleringen vil bidra til å dekke deler av minstevannføringen i Sira, som et alternativ til slipp av hele minstevannføringen fra dam Handeland. Reguleringen vil medføre redusert krafttap i Tonstad på om lag 5,2 GWh/år.

Regulering av Ytra Skreåvatn vil medføre en jevnere vannføring i Skreåna enn i dag. SKK har foreslått minstevannføring i Skreåne på 100 l/s sommer og 50 l/s, noe som vil gi en garantert vannføring i Skreåne på de tørreste dagene.

Den viktigste fordelene ved reguleringen er redusert krafttap i Tonstad, som anslås å ha en samlet nåverdi på om lag 20 mill. kroner. I tillegg vil reguleringen medføre en jevnere vannføring i Skreåne der de tørreste periodene unngås. En minstevannføring vil bidra til å bedre forholdene for fisk og bunndyr i Skreåne. Fordelen av økt minstevannføring i Sira er ikke vektlagt her, da det uansett pålegges som del av revisjonen.

Den største ulempen ved reguleringen er at en nedtapping på 8 meter av Ytra Skreåvatnet vil gi negative virkninger for landskap og friluftsliv i et område med urørt preg og med høy verdi for friluftsliv.

Departementet har vurdert de ulike klageanførelsene og informasjonen som er fremkommet. Departementet kan ikke se at det er fremlagt informasjon som medfører grunn til å endre NVEs vedtak.

Departementets konklusjon

Klagene fra grunneiere ved Skreå, Sirdal kommune og SKK tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs vedtak av 19.12.2018 om avslag på søknad om regulering av Ytra Skreåvatnet.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28, tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
Avdelingsdirektør

Katrin Lervik
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Grunneiere ved Skreåv v/Arnt Åge Skreå	Skreåveien 502,	4440	TONSTAD
Sira Kvina Kraftselskap	Postboks 38	4441	TONSTAD
Sirdal kommune		4440	TONSTAD